

UPPSALA
UNIVERSITET

Institutionen för
pedagogik, didaktik och
utbildningsstudier
Examensarbete i
utbildningsvetenskap
inom allmänt
utbildningsområde,
15 hp

Rapport nr: 2014vt00916

Hur beskrivs lärarutbildningen i media?

En diskursanalys av hur media beskriver
lärarstudenter och lärarutbildningen

Alexander Akterin

Handledare: Emil Bertilsson

Examinator: Anna Lundin Nørholm

Innehåll

1. Bakgrund	5
2. Tidigare forskning	8
2.1 Talet om lärarutbildningen	8
2.2 Utbildningskapital, rekrytering och lärarutbildningen	9
2.3 Media.....	12
3. Syfte/frågeställning	14
3.1 Syfte	14
3.2 Frågeställning	14
4. Metod	15
4.1 Kritisk diskursanalys	15
4.2 Tillvägagångssätt.....	16
4.3 Urval av material	16
4.4 Kvantitativ delstudie	17
4.5 Kritisk reflektion kring metoden	18
5. Resultat och analys.....	19
5.1 Den första urvalsperioden 1991-1994	19
5.1.1 Lärarutbildningen	19
5.1.2 Lärarstudenteten som inte beskrivs	20
5.2 Den andra urvalsperioden 2011-2014	21
5.2.1 Lärarutbildning 2011 till 2014	21
5.2.2 Oattraktivt yrke som få väljer.....	22
5.2.3 Negativa omdömen om lärarutbildningen.....	23
5.2.4 Lärarstudenterna.....	23
5.2.5 Den negativa bilden av lärarstudenterna	24
5.3 Sammanfattning av resultatet	26
6. Diskussion	27
6.1 Mediabilden i relation till det förändrade rekryteringsunderlaget.....	27
6.2 Tidigare forskning om media	28
6.3 Moralpanik	28
6.4 Talet om lärarutbildningen	29
6.5 Slutsatser	29
7. Konklusion	30

7.1 Förslag på framtida forskning	30
8. Källförteckning.....	31

Sammanfattning

Uppsatsen är ett självständigt arbete i utbildningsvetenskap om 15 hp. Arbetet är tillika ett examensarbete inom lärarutbildningen 330 hp. Syftet med texten är att undersöka hur media beskriver lärarutbildningen och lärarstudenter under två olika urvalsperioder. Materialet kommer från tre mediekällor med stora nationella läsekretsar. Materialet har bearbetats med diskursanalys. Den första urvalsperioden är 1991 till 1994. Den andra perioden är 2011 till 2014. Syftet med att utgå från två olika perioder är att jämföra hur det förändrade rekryteringsunderlaget påverkat bilden av lärarutbildningen och studenterna i media. Tidigare forskning visar att rekryteringsunderlaget till lärarutbildningen förändrats. Andelen tidigare studenter med starka studiemeriter och medelklassbakgrund har minskat från urvalet från 1990-talet jämfört med urvalet från 2000-talet. Dessa har istället ersatts av studenter med arbetarklassbakgrund och mindre studiemeriter. Undersökningen visar att media också förändrat sitt sätt att beskriva utbildningen och studenterna mellan de två perioderna. Under den första perioden används utbildningen främst som ett slagträ för politiker att kritisera politiska motståndare. Studenterna förekommer i princip inte i det första urvalet. Under den andra perioden är utbildningen och studenterna båda omskrivna ämnen. Lärarstudenterna konstrueras som en enad grupp och tillskrivs olika negativa egenskaper. Lärarutbildningen beskrivs som en utbildning och kvalitén förutsätts vara dålig oavsett lärosäte. Vidare beskriver materialet att lärarutbildningen och yrket är oattraktivt för presumtiva studenter. Detta trots att lärarutbildningen sett enbart till numerären har flest antal förstahandssökande jämfört med alla andra högskoleutbildningar.

Nyckelord: Utbildningssociologi, lärarutbildningen, lärarstudenter, media, diskursanalys.

© Alexander Akterin 2014

1. Bakgrund

Skolan har sedan 1990-talet varit omdebatterad. Resultat och ordningsproblem har varit fokus för mediauppmärksamheten. Av medias rubriker att döma har en skolkris pågått under en längre period.

Det är kris i skolan. Igår slog skolverkets expert Ragnar Eliasson larm: - Tiden är mogen för staten att gripa in med en nationell handlingsplan för att höja standarden. (Okänd författare månad och dag, 2000, *Expressen*)

Läroutbildningen har sedan den senaste tidens PISA rapporter blivit ett omskrivet ämne i media. Olika tidningsartiklar och inlägg i media beskriver utbildningen och dess studenter. Ett exempel på detta är lektorn Hanna Enefalk som regelbundet uttalar sig i media. Citatet nedan kommer från tv-programmet Agenda i vilket Enefalk uttalar sig om läroutbildningen.

Svårt att tro att dom kan få den typen av jobb man kan få med en rättstavad ansökan, i bästa fall kan dom få andra typer av jobb där andra saker så som social kompetens är viktigt – (Enefalk, 2014-04-06, *Agenda*)

Ytterligare ett exempel på hur media beskriver läroutbildningen hittas i följande citat från en kvällstidning.

Har du dåliga betyg? Grattis, då kan du bli lärare. (Nilsson, 2013-03-27, *Aftonbladet*)

Larmrapporterna om skolan, lärarna och läroutbildningen utgår ofta från de så kallade PISA undersökningarna. PISA mäter matematik, läskunskaper och kunskaper i naturkunskap. Undersökningen genomförs av OCDE. Sveriges resultat i undersökningen har försämrats (OCDE, 2014). Detta illustrerar diagrammet i figuren som hittas på följande sida.

FAKTA Sammanvägd placering i PISA* 2000-2009

2000	2003	2006	2009
1. Finland	HKG	FIN	CHN
2. Kanada	NZL	KOR	HKG
3. Nya Zeeland	FIN	HKG	FIN
4. Australien	JPN	CAN	SIN
5. Irland	CAN	TWN	KOR
6. Sydkorea	AUS	NZL	JPN
7. Storbritannien	GBR	NED	CAN
8. Japan	SUI	AUT	NZL
9. Sverige	BEL	LIE	TWN
10. Österrike	SWE	JPN	AUS
11. Belgien	AUT	EST	NED
12. Island	FRA	SUI	LIE
13. Frankrike	IRL	BEL	SUI
14. Norge	ISL	MAC	EST
15. USA	DEN	IRL	GER
16. Danmark	USA	SLO	BEL
17. Schweiz	LIE	GER	MAC
18. Spanien	NOR	SWE	POL
19. Tjeckien	GER	AUT	ISL
20. Italien	CZE	CZE	NOR
21. Tyskland	ESP	GBR	GBR
22. Ungern	POL	DEN	DEN
23. Polen	ITA	POL	SLO
24. Grekland	RUS	ISL	IRL
25. Portugal	GRE	FRA	FRA
26. Luxemburg	POR	HUN	USA
27. Mexiko	LAT	NOR	HUN
	LUX	LUX	SWE
	ISR	LAT	CZE
	BUL	SVK	POR
	THA	USA	SVK

Figur 1:1. Sveriges sammanvägda placering i PISA 2000–2009 (OECD, 2014-05-01).

Forskningen beskriver att den sociala rekryteringen till lärarutbildningen har förändrats. Även om studentgruppen består av en blandning av studenter med olika bakgrund så har andelen studenter med framgång i tidigare studier samt en stark socioekonomisk bakgrund minskat. Lärarutbildningen har enligt forskning genomförd av Emil Bertilsson, Mikael Börjesson & Donald Broady fått en till viss del förändrad rekryteringsbas. I forskningsrapporten *Lärarstudenter- Utbildningsmeriter och social bakgrund 1977–2007* beskriver forskarna hur andelen lärarstudenter med goda studieresultat minskar jämfört med tidigare studier. Dessa ersätts med en ny grupp studenter som inte presterat lika väl i gymnasiala studier. Från 1990 fram till nu har rekryteringsunderlaget förändrats. Andelen studenter med svaga resultat från tidigare studier har påtagligt ökat inom kohorten som påbörjar en lärarutbildning (Bertilsson, Börjesson och Brody, 2008 sid 9). Sannolikt är citaten jag redovisat ovan ett försök av omvärlden att beskriva förändringarna. Den förändrade rekryteringen till lärarutbildningen kommer att redogöras för mer noggrant i nästa kapitel.

Hur media beskriver lärarutbildning nu jämfört med då blir med anledning av ovanstående intressant att undersöka. Hur förändras medias sätt att beskriva lärarutbildningen och dess studenter i takt med att rekryteringen förändras? För att besvara denna fråga valdes två grupper ut i de två perioderna. Vidare kommunaliserades skolan under 90-talets början. Detta gör också sagda period intressant att undersöka. Jag vill i den här uppsatsen försöka förstå vilken bild som skapas av lärarstudenten och lärarutbildningen. Vidare vill jag jämföra hur bilden förändrats i takt med att lärarstudenternas sociala bakgrund förändras. För att skapa en jämförande dimension i undersökningen kommer jag med hjälp av diskursanalys att undersöka två urval av material. Det ena urvalet kommer från 1991–1994 och det andra från 2011–2014.

2. Tidigare forskning

2.1 Talet om lärarutbildningen

I Owe Lindbergs avhandling talet om lärarutbildningen beskriver författaren hur lärarutbildningen beskrivs i olika sammanhang. Lindberg argumenterar för att läraryrket inte är en profession. En profession är en grupp som genom en gemensam utbildning får exklusivt tillträde till ett yrke. När Lindberg söker på ordet lärare i uppslagsverk finner han att begreppet används som ett samlingsbegrepp för en rad olika yrken eller uppgifter till exempel uppfostrare, instruktör eller informatör. Detta jämför Lindberg med yrket läkare som i ordboken tydligt avgränsas. Ordet lärarutbildning hittar författaren inte i ordboken. Detta jämför författaren med en utförlig beskrivning av läkarutbildningen (Lindberg, s. 49-51).

Enligt Lindbergs avhandling har lärarutbildningen beskrivits på olika sätt under olika tidsperioder. Under 90-talet menar Lindberg att olika forskningsrapporter och statliga utredningar beskriver läraryrket som ett allmänt administratörs och ledaruppdrag. Vidare beskriver materialet att läraren ska vara en allmänt god och kompetent person snarare än ämnesexpert. Under samma period formas också bilden av att lärarutbildningen är en utförare som formar lärare med utgångspunkt i ett uppdrag som kommer utifrån (ibid., s. 120-130).

Ett gemensamt drag som Lindberg jämför sin undersökning från 90-talet med material från 1800-talet. Han finner då stora likheter med hur dåtidens officiella styrdokument beskriver läraren och lärarutbildningen. Fokus är även i detta material på bredd och allmän kompetens (Ibid, sid 187). Sammanfattningsvis kan omvärldens bild av läraryrket enligt Lindberg beskrivas som att läraren är en allmänt kompetent person snarare än professionell yrkesutövare. I uppsatsen kommer Lindbergs studie att användas som utgångspunkt för jämförelse. Lindberg undersöker vilken bild officiella dokument ger av lärarutbildningen. Lindbergs resultat kan sannolikt vara relevant för att förstå det denna uppsats avser undersöka - medias bild av lärarutbildningen.

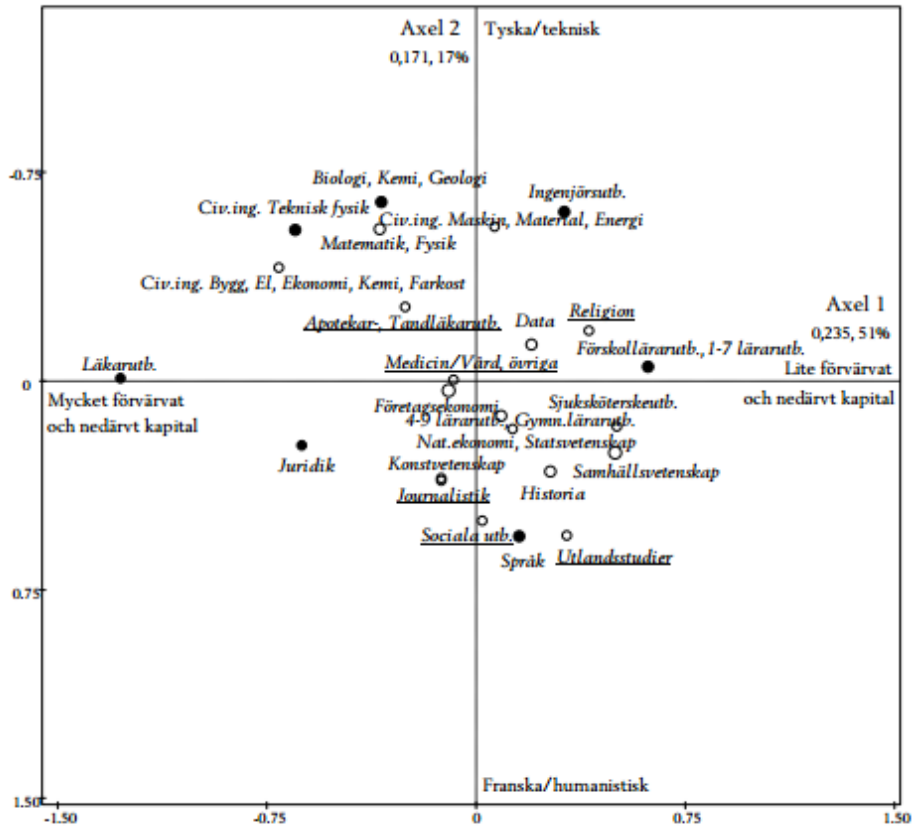
Stina Hallsén avhandling *Lärarutbildning i skolans tjänst?* beskriver lärarutbildningens position i utbildningssystemet. Författaren menar att lärarutbildningen befinner sig mellan skolan och högskolan. Lärarutbildningen anses vara statens främsta möjlighet att påverka den annars kommunala skolan. Således påverkar staten i stor utsträckning utformningen av lärarutbildningen. Utbildningen påverkas också av den autonoma högskolan. Denna positionering av lärarutbildningen är vanlig även utomlands (Hallsén 2013, s. 41). Författaren beskriver att den statliga styrningen under de senaste åren betonat att det är viktigt att öka

lärarnas status och autonomi. Statliga direktiv om ökad status står enligt författaren i motsättning till sig själv. Detta eftersom ökad status ofta hänger samman med att en profession får styra sin egen utveckling (ibid., 202). Förståelse för lärarutbildningens position mellan akademien och skolan kommer jag använda för att förstå hur utbildningen beskrivs av media.

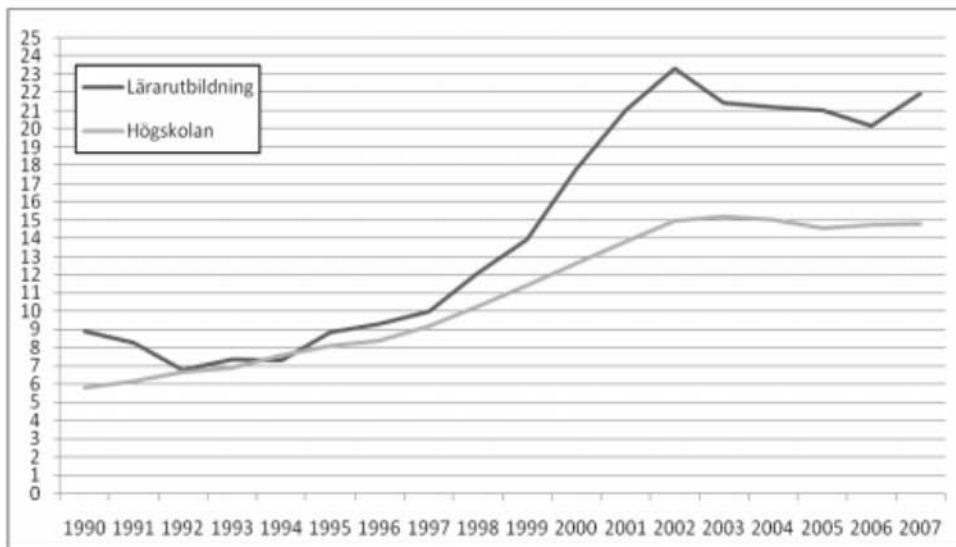
2.2 Utbildningskapital, rekrytering och lärarutbildningen

Att förstå vilken bakgrund studenterna på lärarutbildningen har är enligt mig centralt för att förstå hur lärarstudenterna konstrueras i media. Detta eftersom en stor del av rapporteringen handlar om studenternas bakgrund och förmågor. Ida Lidegrans avhandling *Utbildningskapital - Om hur det alstras, fördelas och förmedlas* (2009) handlar om hur studenter med olika bakgrund navigerar sig fram i utbildningssystemet. Författaren menar att valet av utbildning inte bara handlar om framtida inkomst kopplat till olika yrken och tidigare studiemeriter. Andra faktorer som till exempel viken bakgrund medstudenterna har eller den upplevda svårighetsgraden av en utbildning påverkar också den framtida studentens val. Dessa faktorer definierar Lidegran som utbildningskapital. Vidare undersöker Lidegran också andra sorters kapital så som till exempel kulturellt eller ekonomiskt kapital. Avhandlingens material består av hela årskullar ungdomar som avslutat grundskolestudier 1988 i Gävleborg respektive Stockholms län. Författaren undersöker också grupper i andra delar av landet till exempel i Uppsala. I undersökningen skiljer författaren på nedärvt och förvärvat kapital. Det nedärvda är kopplat till föräldrarna till exempel föräldrars utbildningsnivå. Det förvärvade är kapital som respondenterna själva förvärvat till exempel betyg från tidigare studier (Lidegran, 2009, s. 10-13).

Genom hela den omfattande studien blir det tydligt att studenter med mycket nedärvt och förvärvat kapital väljer bort lärarutbildningar (ibid). Ett exempel på detta är figur 2:1. Figuren bygger på data över alla elever som tog studenten från en treårig gymnasieutbildning i Uppsala och därefter påbörjade högskolestudier. I grafen kan man tydligt se att de olika lärarutbildningarna främst attraherar studenter med mindre kapital (ibid. 110-115).

Figur 2:1. Samtliga elever som tog studenten från en treårig gymnasieutbildning i Uppsala och därefter påbörjade högskolestudier.

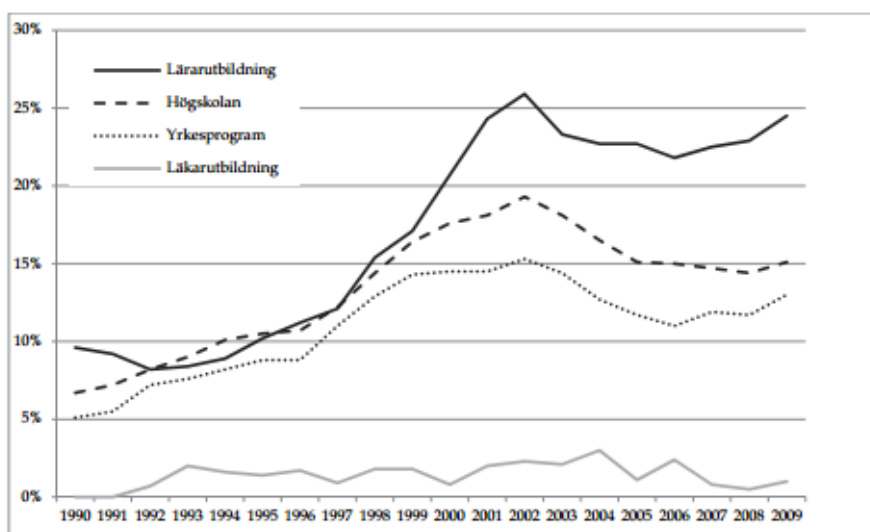

Figur 2:2. Nybörjare på läraryr och högskola, 1990-2007, andelen studenter med låga gymnasiebetyg (<12 i jämförelsetal).

Diagrammet i figur 2:2 visar hur studenternas betygsnitt förändrats sedan 1990. Underlaget för ovan nämnda studie, som diagrammet nedan är en del av, är ett register över samtliga studenter som gått någon form av lärarutbildning de aktuella åren (Bertilsson, Börjesson och Brody, 2008, s. 6).

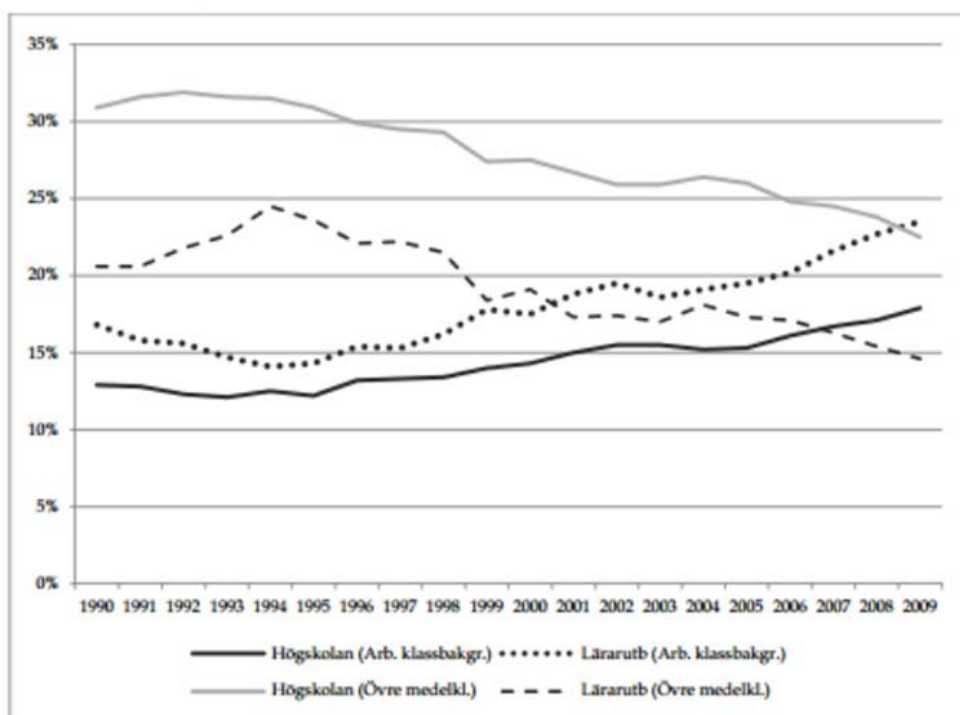
Studien visar också att allt fler lärarstudenter har en bakgrund i arbetarklassen och att allt färre har föräldrar med hög utbildning. Till exempel kan man ta lärarutbildningen med inriktning emot grundskolans år 1-7 där andelen med bakgrund i arbetarklasshem ökat från 19 till 36 procent mellan 1990 och 2007 (ibid. 13).

Emil Bertilsson avhandling *Skollärare* (2014) bekräftar denna bild. Avhandlingen undersöker via statistik insamlad av SCB hur studenternas bakgrund förändrats över tid. Enligt avhandlingen har andelen studenter med låga betyg ökat på högskolan i allmänhet men i högre utsträckning vid lärarutbildningarna (Bertilsson, 2014, s. 108). Något som diagrammet på följande sida illustrerar.

Figur 2:3. Nybörjare på lärarutbildningar och läkarutbildningar samt genomsnittet för högskolan och yrkesprogram 1990-2009

Vidare har även andelen studenter med arbetarklassbakgrund ökat mellan 1990 och 2009. Detta illustreras av diagrammet i figur 2:4 nedan.

Figur 2:4. Lärarutbildningen jämfört med högskolan, andel nybörjarstudenter med arbetarklassbakgrund respektive övre medelklassbakgrund

Bertilson gör analysen att förändringarna kan härledas till att så många fler platser erbjuds på lärarutbildningarna. När antalet platser ökar bereds plats åt nya grupper. Vidare så ökar utbudet av platser på övriga högskoleutbildningar. Andra utbildningar har visat sig mer attraktiva för studenterna med medelklassbakgrund och goda studiemeriter (Bertilsson, 2014, s. 100-120).

2.3 Media

Sociologen och kulturanthropologen Pierre Bourdieu forskade om bland annat media och journalistik. I verket *Om televisionen* beskriver han ett antal förändringar i det mediala fältet. Dessa förändringar kommer jag nu beskriva för att senare i min studie relatera till produktionsvillkoren för de journalistiska produkter som kommer att undersökas. Bourdieu menar att fältet har förändrats av ökad konkurrens från ett ökat medieutbud. Olika medieleverantörer som tidningar och tv-kanaler konkurrerar med varandra om kunder. Man mäter framgång i antal sålda lösnummer eller antalet tittare. Detta ger media ett skäl att dramatisera innehållet för att på så sätt locka flera kunder. Resultat blir således att vardagsnyheter enligt Bourdieu får en dramatisk prägel (Bourdieu, 2000, s. 31-32). Mediefältet präglas till viss del av likformighet. Detta eftersom journalisterna ofta har en liknande utbildning samt att redaktionerna måste behandla samma material. Det eftersom man

enligt Bourdieu måste beröra de material som lockar flest kunder för att kunna konkurrera. Det journalistiska fältet fungerar som en brygga mellan allmänheten och många andra fält så som politiken eller vetenskapen. Med anledning av det tvingas dessa fält att anpassa sig till det mediefältet för att få tillträde till allmänheten. Detta kan leda fram till att politiker eller forskare också presenter en förenklad världsbild för att passa in i den mediala logiken (ibid., s. 40-46).

Medieforskaren Ingela Wadbring har studerat det mediala landskapet i Sverige. Enligt Wadbring har sagda landskap genomgått en förändring med start under 1980-talet. Sedan dess har kommersiella värden fått råda i högre utsträckning till förmån för andra värden så som nyhetsvärde eller etiska värden. Detta eftersom konkurrensen på marknaden har ökat. Konkurrensen ökar eftersom fler inhämtar nyheter via nätet eller läser gratistidningar. Konsekvensen av detta blir enligt forskaren att enkla sanningar vinner mark över mer komplicerade. Tidningarna säljer flera lösnummer genom en dramatisk rubrik om skolan jämfört med att göra en djuplodad analys av samma ämne (Wadbring, 2012). Enligt en framställan av Hadenius, Wiebull och Wadbring präglas de stora kvällstidningarna särskilt påtagligt av något som författarna benämner som sensationsjournalistik. Detta begrepp illustrerar när enkla sanningar vinner mark över mer komplicerade (Hadenius, Wiebull och Wadbring, 2011, s. 294-296).

Forskaren Lars B Olsson menar att medias dramaturgi kan aktivera andra aktörer i samhället. Olsson tar ett exempel på en rubrik som antyder att ett vapen skulle kunna ha förekommit under ett rån. Detta utan att rubriken påstår att vapen faktiskt användes under rånet. Händelsen kan sedan resultera i att krav formuleras till politiker, sociala myndigheter och polis. Krav ställs på att myndigheterna ska agera med utgångspunkt i en medierubrik som kan vara missvisande eller rent av felaktig (Ohlsson, 1997, s. 42-43, 205).

3. Syfte/frågeställning

3.1 Syfte

Syftet med undersökningen är att öka förståelsen för vilka diskurser om lärarutbildningen och lärarstudenterna som sprids i media. Detta blir intressant att undersöka bland annat eftersom den tidigare forskning som presenterats visar att bilden av en utbildning avgör hur intressant denna utbildning blir för potentiella studenter att söka sig till. Det urval jag kommer att undersöka bidrar till att forma bilden av lärarutbildningen och lärarstudenterna. Något som påverkar utbildnings attraktionskraft för blivande studenter. Lärarutbildningens attraktionskraft är något som är omdebatterat och förhoppningsvis kan denna uppsats bidra till det samtalet.

3.2 Frågeställning

Hur beskriver ett urval mediaproduktion lärarutbildningen och lärarstudenter under perioderna 1991-1994 jämfört med 2011-2014?

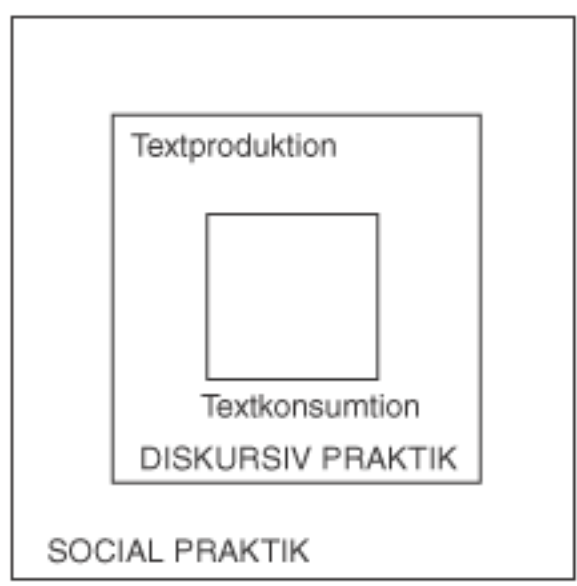
4. Metod

4.1 Kritisk diskursanalys

Diskursanalys är en metod som används för att vetenskapligt undersöka text. Det finns olika tolkningar eller skolor inom diskursanalysen. Dessa har olika angreppssätt och teoretiska grunder (Jørgensen & Phillips, 2000). I denna undersökning kommer Norman Faircloughs kritiska diskursanalys att användas för att bearbeta materialet. Två viktiga begrepp som jag kommer använda i min analys är diskurs och genre. Diskurs använd av Fairclough på två olika sätt dels som en benämning av språklig kommunikation men också för att beskriva ett mer specifikt perspektiv. Den senare användningen av begreppet definieras av forskarna Jørgensen och Phillips (2000) på följande sätt. Ett sätt att tala som ger betydelse åt upplevelser utifrån ett bestämt perspektiv (Jørgensen & Phillips, 2000, s. 72).

Diskurs kan med andra ord användas för att beskriva ett perspektiv som t.ex. en nyliberal eller främlingsfientlig diskurs (ibid., s. 72). En genre är en specifik social praktik som ett språkbruk förknippas med. Till exempel nyhetsgenren eller reklamgenren. Olika egenskaper förknippas med respektive genrer. Inom reklamgenren accepterat till exempel ett mer säljande språkbruk jämfört med vad som normalt hittas i en vetenskaplig text (ibid., s. 73).

Faircloughs tolkning av diskursanalys utgår ifrån något som brukar kallas för den tredimensionella modellen (se figur 4:1 nedan). Modellen anger att man bör undersöka olika aspekter av en text. Dels bör man undersöka textens egenskaper. Till exempel olika grammatiska formuleringar som kan ge en händelse olika innebörd. En skattesänkning skulle kunna presenteras som en självklarhet eller ett övergrepp, beroende på placeringen och valet av ord som författaren använder. Vidare är det också viktigt att undersöka produktionsvillkoren för en text. Detta kommer jag i denna studie undersöka genom att beskriva medias produktionsvillkor med hjälp av tidigare forskning. Som ett komplement till detta kan det vara bra att undersöka hur texten konsumeras av mottagaren. I denna undersökning har jag valt att inte undersöka text konsumtionen av praktiska anledningar. I den tredimensionella modellen benämns konsumtionen och produktionen som den diskursiva praktiken. Enligt modellen är den det större sociala sammanhang en text existerar inom också relevant att undersöka (ibid., s. 74- 75). Detta kommer jag göra genom att relatera texten till den tidigare forskning jag presenterat om lärarstudenternas bakgrund. Detta placerar jag in i fältet social praktik i modellen.

Figur 4:1. Faircloughs tredimensionella textmodell.

4.2 Tillvägagångssätt

För att besvara min övergripande frågeställning har jag valt att undersöka mitt material med utgångspunkt i tre mindre frågor. Dessa frågor kommer jag använda för att sortera i materialet. Det blir inte relevant eller möjligt att beskriva alla tendenser i ett så stort material. Således kommer jag avgränsa mig till att undersöka delar av materialet som är relevanta för att besvara följande frågor. Hur beskriver artiklarna lärarutbildningen? Konstrueras gruppen lärarstudenter? Vilka egenskaper tillskrivs i så fall denna grupp?

4.3 Urval av material

Jag har använt databasen mediearkivet för att genomföra mitt urval. Mediaarkivet är en tjänst som Uppsala Universitet köper från företaget Revider. Enligt egen utsago tillhandahåller företaget mer än 270 miljoner tidningsartiklar från olika tider och från olika källor. I databasen har jag sökt på orden "lärarutbildning" och "lärarstudent" avgränsat till respektive period. Jag har också avgränsat mitt material till tre källor. Dessa källor är Dagens Nyheter, Expressen och tidningarnas telegrambyrå (TT). Min undersökning kommer att omfatta alla delar av tidningarna, till exempel nyhetsartiklar, kolumner och debattartiklar. De tre källorna är utvalda av två anledningar. Den första anledningen är relevans. Alla dessa tre källor är rikstäckande media med relativt stora utgåvor (Mediaarkivet, 2014). Således påverkar dessa tidningar samhällets bild av omvärlden till exempel lärarutbildningen. De tre källorna representerar också tre olika typer av tidningar. Expressen, en av landets största kvällstidningar representerar just kvällstidningsformatet. Ett format som enligt mediaforskning präglas av sensationsjournalistik. Ett begrepp som illustrerar att tidningarna

ger en förenklad världsbild för att sälja fler lösnummer och annonser på webben. Dagens Nyheter är en tidning som delvis bygger sin affärsmodell på annonser men också på att bygga förtroende i relation till prenumeranter. Detta påverkar redaktionen i riktning bort från sensationsjournalistiken. TT är en nyhetsbyrå som sänder ut artiklar till andra media leverantörer så som tv eller tidningar. Dessa använder sedan TT som källa till egna artiklar alternativt använder man hela artiklar (Hadenius, Wiebull & Wadbring, 2011).

Således täcker dessa tre källor in ett brett spektrum av mediaproduktion. Något som bidrar till att källorna jag valt till viss del kan spegla hela medielandskapet. Den andra anledningen till att jag valt dessa källor är tillgänglighet. Något som alla dessa tidningar har gemensamt är att dessa artiklar finns lagrade i mediearkivet under båda urvalsperioderna. Tidsperioderna har jag valt för att få en jämförande dimension till undersökningen. Detta för att kunna se hur medias bild av lärarutbildningen förändras över tid. Vidare är perioderna intressanta eftersom de speglar två olika perioder i skolpolitikens historia. Början av 1990- talet präglades samtalet om skolan av den nyligen genomförda kommunaliseringen (Forssell, 2005). Samtalet om skolan i nutid däremot präglas av PISA-undersökningarna. Detta grundar jag bland annat på att riksdagen genomfört en särskild utfrågning kopplat till PISA resultaten samt att det förekommer frekvent rapportering kring ämnet i nyhetsmedia (riksdagen.se, DN, SvD, Aftonbladet m.fl.). Det kan alltså vara intressant att se hur det förändrat samtalet om skolan i stort påverkat samtalet om lärarutbildningen och lärarstudenterna.

4.4 Kvantitativ delstudie

För att komplettera den kvalitativa diskursanalysen kommer jag också tillföra en kvantitativ aspekt av undersökningen. Detta kommer jag göra genom att räkna antalet artiklar som jag kan identifiera respektive diskurs i. Jag kommer att räkna artikeln oavsett om den helt präglas av en diskurs eller om den bara hittas i någon enskild formulering. Syftet med detta är inte att få ett exakt mått på hur en diskurs präglar materialet. Snarare syftar denna ansats till att bidra med en ökad precision och transparens. Det blir möjligt även för den som inte har läst alla artiklar att få en grovkornig uppfattning av hur vanligt förekommande en diskurs är i materialet. Denna delstudie kommer att illustreras med diagram. Den kvalitativa delstudien vill jag relatera till metoden innehållsanalys. Metoden går ut på att man räknar ord eller företeelser i en text. Syftet är att öka kunskapen om hur ofta texten behandlar en företeelse (Bergström & Boréus 2005, sid 42-44). En stor fördel jag ser med att jag tillfört en kvantitativ aspekt är att denna kan komplettera den kvalitativa diskursanalysen.

4.5 Kritisk reflektion kring metoden

Hög validitet innebär att undersökningen mäter det som undersökningen utger sig för att mäta (Esaiasson, 2012). För att veta om undersökningen kännetecknas av validitet blir det intressant att undersöka om urvalet speglar mediaproduktionen från källorna under den aktuella perioden. Mediaarkivet har i ett e-brev uppgett att arkivet innehåller alla artiklar från källorna under perioderna (Mediearkivet, 2014-05-05). Såldes bör undersökningen spegla källorna under urvalsperioderna. Det är också viktigt att en undersökning präglas av reliabilitet. Begreppet innebär att undersökningen genomförs på ett trovärdigt sätt. För att uppnå reliabilitet bör en undersökning designas så att den uppnår en så hög grad av intersubjektivitet som möjligt. Intersubjektivitet innebär att någon annan ska kunna genomföra undersökningen med samma metod och nå ett liknande resultat. Det är dock svårt att göra en kvalitativ undersökning helt intersubjektiv (Bergström & Boréus, 2005). För att göra undersökningen intersubjektiv har jag använt diskursanalys som metod. Att använda en avgränsad och vedertagen metod som finns beskriven i uppsatsen gör undersökningen mer transparent. Genom att läsaren får kunskap om hur författaren arbetat med undersökningen blir det också lättare för läsaren att bedöma undersökningens tillförlitlighet samt eventuellt återskapa undersökningen. Vidare syftar också den kvantitativa delstudien till att öka tillförlitligheten och intersubjektiviteten. Genom att räkna hur ofta en artikel helt eller till viss del präglas av en diskurs blir undersökningen mer transparent. I grundutförandet av diskursanalysen är läsaren helt utlämnad till författarens uppfattning om hur vanligt förekommande en diskurs är i materialet som undersöks (Jørgensen & Phillips, 2000). Den kvalitativa delstudien är således designad för att motverka denna metodologiska svaghet. Vidare har också en kontrollanalys genomförts för att kontrollera intersubjektiviteten. En utomstående person, inläst på metoden och undersökningens beskaffenhet, har läst samma artiklar som författaren och kategoriserat dessa. Detta resultat har sedan jämförts med den första bedömningen. Vidare har en omräkning till procent genomförts. Resultatet visar att medbedömarens bedömningar stämde till 89% överens med författarens ursprungliga kategorisering.

5. Resultat och analys

5.1 Den första urvalsperioden 1991-1994

5.1.1 Lärarutbildningen

Lärarutbildningen På sökordet lärarutbildning får man mellan de aktuella åren totalt 65 träffar. 11 av dessa träffar handlar om den nya lärarutbildningen som infördes 1991 under ledning av dåvarande utbildningsminister Per Unkel (M). Utbildningen kan jämföras med det som i dag kallas för det korta lärarprogrammet. Syftet var enligt artiklarna att akademiker med tidigare studier i relevanta ämnen skulle studera utbildningsvetenskap för att bli behöriga lärare. Dessa 11 artiklar avhandlar den nya utbildningen ur olika perspektiv.

Figur 5:1. Diagram över sökord *lärarutbildning* i urvalet från 1900-talet.

Somliga artiklar är i likhet med exemplet nedan kritiska emot den nya utbildningen.

STOCKHOLM: Ett stort steg bakåt i svensk utbildningspolitik. Så karakteriserar socialdemokraterna regeringens förslag till ny lärarutbildning.

(*Tidningarnas telegrambyrå*, 1992-03-16, 13:07)

Efter reformen genomförande fokuseras kritiken kring att få studenter sökt den nya utbildningen.

FYRA ELEVER I KLASSEN - LÄRARUTBILDNING LOCKAR FÅ
(*Tidningarnas telegrambyrå*, 1992-12-05, 04:24)

Bortsett från artiklarna om den nya lärarutbildningen används överlag utbildningen som ett politiskt slagträ i många av artiklarna. Exemplet som följer använder Per Unckel (m) utbildningen för att kritisera dåvarande skolminister Göran Person (s). Att lärarutbildningen används på detta sätt kan relateras till forskningen som tidigare presenterats om lärarutbildningens position i samhället. Stina Hallséns forskning visar, som tidigare presenterats, att lärarutbildningen är placerad mellan skolan och akademien. Lärarutbildningen ses inte som en självständig akademisk utbildning. I stället ses utbildningen till viss del som ett av statens verktyg för att styra skolan (Hallséns 2013). Med denna bakgrund kan man förstå att skolan beskrivs som en angelägenhet för det politiska samtalet snarare än enbart en akademisk angelägenhet.

Han anklagar vidare socialdemokraterna för att ha underminerat kvaliteten i lärarutbildningen och för att ha utarmat lärarnas yrkesheder och tagit ifrån dem deras arbetsglädje. (*Tidningarnas telegrambyrå*, 1991-09-05, 18:30)

Övriga artiklar i detta urval var av varierande typ. Somliga en berättelse om någon som gått eller går en lärarutbildning. Dessa artiklar har generellt sett en neutral eller positiv ton.

Den ljusnande framtid - den är lärarnas . . . (Arnstad, *Expressen*, 1991-11-22)

Flera av artiklarna handlar om en lokal händelse kopplat till en lärarutbildning. Citatet nedan kan tjäna som exempel.

STOCKHOLM: För att förbättra tillgången på lärare i Norrland har regeringen fördelat 270 nya utbildningsplatser på lärarutbildningarna i Umeå, Luleå och Sundsvall/Härnösand. (*Tidningarnas telegrambyrå*, 1992-04-15, 13:20)

5.1.2 Lärarstudenteten som inte beskrivs

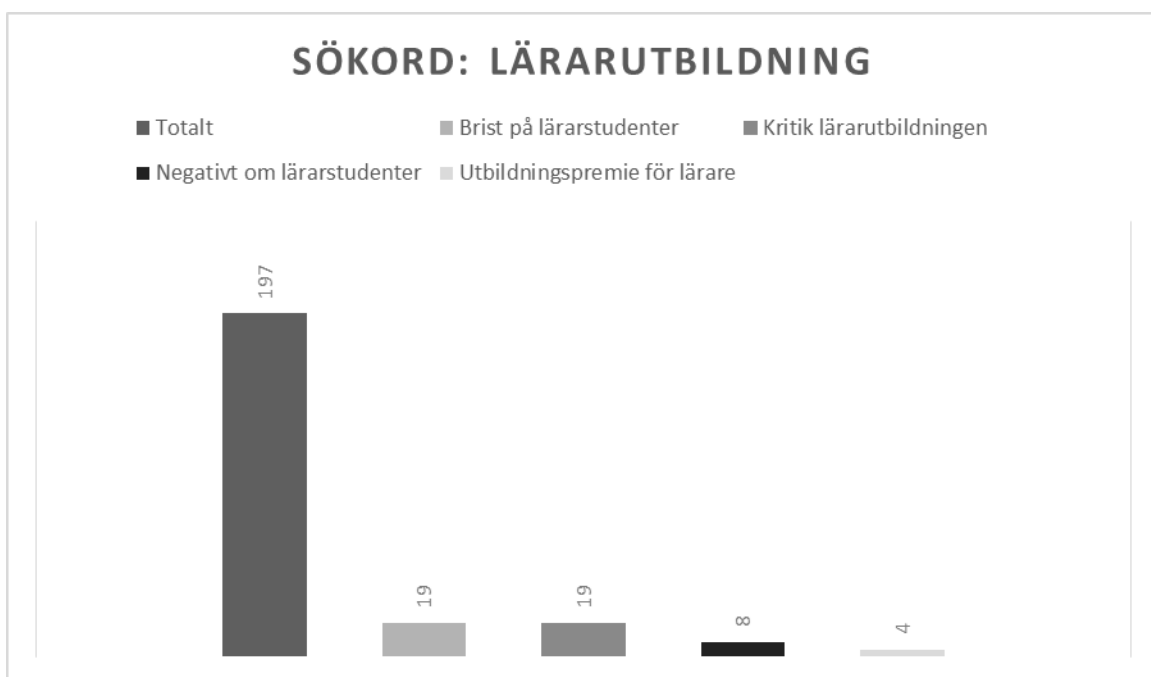
Sökningen på ordet lärarstudenter gav i den första urvalsperioden enbart fyra träffar. Av dessa handlar tre om att lärarstudenter som träffade Ingvar Carlsson (S) för att samtala om högskolepolitik. Den fjärde handlar om ett rättsfall kopplat till en student på utbildningen.

Dessa artiklar tillskriver inte lärarstudenterna några särskilda egenskaper. En möjlig förklaring till att sök ordet fick så få träffar skulle kunna vara att den äldre benämningen lärarkandidat användes under denna period. För att utesluta detta sökte jag också på detta ord i databasen. Resultat blev två träffar även för detta sökord. Inte heller dessa artiklar tillskrev gruppen några egenskaper. Slutsatsen av detta blir att lärarstudenterna inte förekommer i större utsträckning än vad jag nämnt ovan.

5.2 Den andra urvalsperioden 2011-2014

5.2.1 Lärarutbildning 2011 till 2014

Sökordet lärarutbildning ger 197 träffar under den andra urvalsperioden. Av dessa är majoriteten av en allmän karaktär. Till exempel kan det handla om skribenter som skriver om skolan i allmänhet och nämner lärarutbildningen eller en minnestext om en individ som tidigare genomgått lärarutbildning. Nitton av artiklarna beskriver lärarutbildningen på ett negativt sätt. Nitton handlar om en utbildningspremie för lärarstudenter med naturvetenskapliga ämnen. Fyra artiklar handlar om att få söker utbildningen. Att yrket är oattraktivt är också en generell tendens som framställs i många artiklar.

Figur 5:2. Sökord *lärarutbildningen*, i urvalet från 2000-talet.

5.2.2 Oattraktivt yrke som få väljer

I materialet hittas många rubriker och texter som menar att få studenter väljer lärarutbildningen. Detta är en intressant grammatisk formulering. Om man som i flera av artiklarna skulle räkna alla lärarutbildningar som en är det nämligen den utbildning som har flest antal förstahandssökande (VHS 2014). Det är således tvärt emot rubrikerna den utbildning som flest väljer. På grund av det stora behovet av lärare finns det dock många platser. Därför blir antalet sökande per plats lågt. Detta är en längre problematisering som inte passa i medias inre logik. Därför sker en förenkling som kan uppfattas som missvisande.

Få vill bli lärare och därför är det också enkelt att komma in på utbildningen.

(Julander, *Expressen*, 2013-03-27, 07:09)

I dag söker nästan ingen till lärarutbildningen, sannolikt till stor del på grund av att yrket anses ha låg status.

(Svensson, *Dagens Nyheter*, 2014-02-26)

Somliga artiklar avgränsar sig genom att fokusera på ämneslärarutbildningen eller det relativa söktrycket så som exemplen nedan. En sådan avgränsning presenterar förvisso problematiken tydligare. Det är dock ingen av artiklarna i urvalet som problematiserar det relativa antalet sökande till det stora antalet platser.

Ämneslärarutbildningarna brottas med dubbla problem: Få sökande och många avhopp.

(Wallström, *TT Nyhetsbyrån*, 2014-05-20 16:48)

Söktrycket till lärarutbildningen är så lågt att man kan komma in med skräpbetyg

(*Expressen*, 2014-03-12)

Att artiklarna i urvalet väljer att förenkla rapporteringen kopplat till söktrycket menar jag att man kan förstå genom den tidigare forskning om media som presenterats tidigare i uppsatsen. Förenklingen kan förklaras med begreppet sensationsjournalistik. Begreppet illustrerar att ökad konkurrens i det mediala landskapet leder till att publicistiska beslut påverkas av ekonomisk hänsyn. För att sälja fler lösnummer eller annonser på webbtidningar väljer tidningarna att publicera dramatiska rubriker och enkla sanningar (Hadenius, Wiebull och Wadbring, 2011). Detta kan då förklara varför en tidning väljer att skriva att få vill bli lärare istället för att beskriva den komplicerade verkligheten. Att många väljer att utbilda sig till lärare. Fler väljer en lärarutbildning en någon annan högskoleutbildning (VHS). Eftersom

behovet av lärare är så stort blir dock det relativa söktrycket lågt. En verklighet som förenklas av den mediala logiken.

5.2.3 Negativa omdömen om lärarutbildningen

Artiklarna som bedömer lärarutbildnings kvalitet gör detta i förbifarten. Detta till exempel genom att ställa en fråga. Hur ska vi höja kvalitén eller kan kvalitén sjunka ytterligare. Då artiklarna väljer att presentera bevis handlar det i regel om anekdotiska bevis. Så som vittnesbörden från enskilda studenter. Lärarutbildningen beskrivs generellt som en utbildning. Den mer komplicerade bilden av olika lärosäten som arrangerar lärarutbildning förenklas ofta genom att benämnas som "lärarhögskolan" eller "lärarutbildningen". Enskilda lärarutbildningars kvalitet bedöms av myndigheten universitetskanslersämbetet. Denna myndighet genomför besök och skriver rapporter. Myndigheten utvärderar aldrig någon enad lärarutbildning eller lärarhögskola. Enligt myndighetens granskningar är kvalitén varierande berodde på vilket lärosäte som ger utbildningen (Universitetskanslersämbetets internetsida 2014-05-10). Den mediala logiken som jag tidigare diskuterat gör sannolikt så att media sammanfattar och förenklar bilden av lärarutbildningars kvalitet. Istället för att redovisa och diskutera olika lärosätens utbildningar väljer man istället att presentera en förenklad bild av lärarutbildningen som en sammanhållen utbildning. En annan möjlig förklaring till att lärarutbildningens låga kvalitet beskrivs som en självklarhet skulle kunna vara att en negativ bild av utbildningen presenterats av media i så pass stor omfattning att detta blivit en allmän sanning. Detta kan dock inte min undersökning ta ställning till eftersom den begränsas till att undersöka de två urvalsperioderna. Nedan följer två exempel på negativa bilder av lärarutbildningen.

Finns det inte en risk att kvalitén på lärarutbildningen sjunker ytterligare med en sådan utbyggnad? (TT Nyhetsbyrån, 2014-03-13, 07:51)

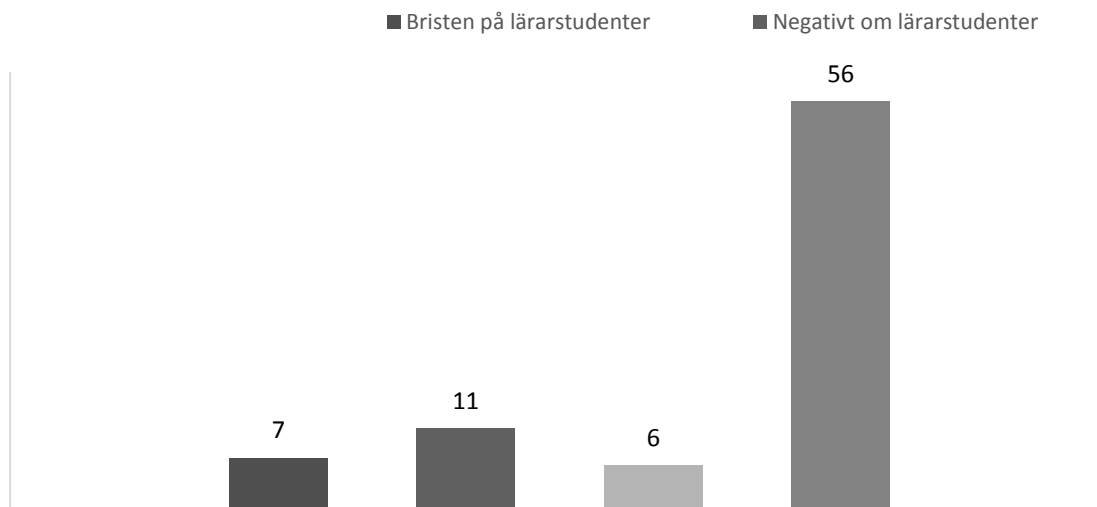
[...] och samtidigt ska vi höja kvaliteten och kraven i lärarutbildningen.

(Baylan & Andersson, *Expressen*, 2014-02-20)

5.2.4 Lärarstudenterna

Totalt får man 56 träffar på sökordet lärarstudenter. Detta är ett förhållandevis stort antal jämfört med de två träffar som samma sökord genererade under 90-talsurvalet. Lärarstudenterna har uppenbarligen blivit föremål för medias intresse. Elva av dessa artiklar tillskriver gruppen lärarstudenter negativa egenskaper. Sex av artiklarna beskriver utbildningen på ett negativt sätt. Sju artiklar handlar om bristen på lärarstudenter.

SÖKORD: LÄRARSTUDENTER

Figur 5:3. Sökord *lärostudenter* i urvalet från 2000-talet.

5.2.5 Den negativa bilden av lärostudenterna

Nedanstående citat kan exemplifiera hur artiklarna beskriver lärostudenterna.

Dagens lärostudenter har lägre gymnasiebetyg, sämre kognitiv förmåga och sämre ledaregenskaper än tidigare och jämfört med andra studenter.
(*Expressen*, 2012-12-12)

Författarna väljer att avgränsa gruppen lärostudenter på olika sätt. Ovanstående exempel använder formuleringen ”dagens lärostudenter”. Genom den formuleringen skapas lärostudenterna som ett kollektiv. Om författaren istället hade valt formuleringen ”en majoritet” eller ”många” hade läsaren fått bilden av att variation förekommer inom gruppen. Således skapas ett kollektiv som sedan beskrivs som sämre i jämförelse med övriga studenter.

Nedan följer ett exempel på en intervjuperson som väljer att avgränsa gruppen genom formuleringen ”en del”. Detta skapar en avgränsning mellan de studenter som är i behov av stöd i jämförelse med övriga.

- Vi märker att det är en del som behöver extra stöd för att klara av utbildningen, säger Karin Mårdsjö Blume, ansvarig för läroutbildningen på Linköpings universitet.
(*Dagens Nyheter*, 2013-03-27)

Detta kan jämföras med följande citat. Här rapporterar journalisten om samma nyhet men utan att avgränsa sig.

Lärarstudenterna klarar inte studierna. (Peruzzi, *Expressen*, 2013-03-27)

Nedan följer ett exempel på en författare som valt att avgränsa sig på ett annat sätt. Denna författare beskriver att det sägs att minoriteten av alla lärarstudenter kan stava. Genom att inte ange någon källa utan istället använda formuleringen ”det sägs” formulerar sig författaren på ett sådant sätt att det kan uppfattas som om hans tes är en allmänsanning som inte behöver styrkas med källor. Vilket underlag författaren har för detta långtgående påstående är oklart.

Det sägs att det är en minoritet av dagens lärarstudenter som kan stava.
Herregud, jag får eksem över hela kroppen när jag hör det... Skärpning samtliga ansvariga.”
(Wikander, 2014-04-18, *Expressen*)

Författaren till texten som citeras nedan väljer att inte avgränsa sig på något sätt. Skribenteten konstruerar alla lärarstudenter som ett kollektiv och menar sedan att dessa inte klarar sina studier. Även detta resultat kan sannolikt förstås genom den tidigare forskning jag presenterat om medias inre logik. På grund av förändringar i det mediala landskapet premieras så kallad sensationsjournalistik. Det begreppet beskriver ett skeende då enkla sanningar vinner mark över mer komplicerade förklaringsmodeller. Att inte avgränsa eller definiera vilka lärarstudenter som inte klarar sina studier är sannolikt en förenkling. Lärarprogramet är högskolans största program (vhs.se) och det är därför föga troligt att samtliga studenter har problem att klara sina studier. Istället för att avgränsa och beskriva vilka som har problem tillskriver skribenten samtliga lärarstudenter dessa problem.

I exemplet nedan gör skribenten en långtgående tolkning av vad intervjupersonen säger. Intervjupersonen anger att lärarstudenterna har dåliga förkunskaper i matematik. Detta tolkar skribenteten som att lärarna är lika dåliga på matematik som eleverna dessa ska undervisa. Denna tolkning skulle kunna förstås genom begreppet sensationsjournalistik. Genom att vantolka intervjupersonen kan journalisten skapa det mer sensationella påståendet att lärare är lika dåliga som eleverna på matematik

När allt kokar ner hänger det på lärarnas mattekunskaper och Bennet antyder att lärarna i en del fall har lika dåliga kunskaper som eleverna. Det är inte forskningsbaserat men tittar jag på våra lärarstudenter så har de oerhörda brister i sina mattekunskaper och den långsiktiga lösningen är att börja där.

(Ewenfeldt, *TT Nyhetsbyrån*, 2014-04-10, 11:30)

5.3 Sammanfattning av resultatet

Resultatet av undersökning visar att mediekanalerna i större utsträckning beskriver lärarstudenterna och lärarutbildningen. I den första urvalsperioden 1991-93 hittas bara 58 respektive 2 artiklar genom sökorden lärarutbildning och lärarstudenter. Under den andra urvalsperioden 2011-2014 hittas 146 respektive 56 artiklar kopplat till samma sökord. Media beskriver under den första urvalsperioden i regel lärarutbildningen och lärarstudenterna neutralt eller positivt. Under denna andra urvalsperioden har detta förändrats. Bilden är istället negativ av utbildning och studenter. Vidare är urvalets bild av lärarstudenterna och utbildningen präglad av sensationsjournalistik. Tidningarna förenklar bilden av verkligheten genom att beskriva alla lärarstudenter och alla olika lärosätts utbildning som en enad agens. Vidare tillskriver man dessa agenser negativa egenskaper så som svag kognitivförmåga och dålig stavning.

6. Diskussion

I detta kapitel kommer inledningsvis studiens resultat att sammanfattas. Därefter kommer resultatet att jämföras med olika teoretiska perspektiv. Avslutningsvis kommer studiens viktigaste slutsatser redovisas. I uppsatsens tredje kapitel presenterades en frågeställning som handlade om att redogöra för hur materialet jag undersökt beskriver lärarutbildningen under de två perioderna. Vidare syftar också uppsatsen till att redogöra för vilka egenskaper lärarstudenterna och deras utbildning tillskrivs av materialet.

I min undersökning har jag funnit att en förändring har uppstått i sättet mitt urval av mediaproduktion beskriver lärarstudenter. Under den första urvalsperioden 1991-1993 skapas inte lärarstudenter som grupp. Lärarstudenter nämns ibland i olika sammanhang. När dessa nämns är det i syfte att beskriva en händelse som involverat en eller flera lärarstudenter. Ingen av artiklarna tillskrivs gruppen några särskilda egenskaper. I den andra urvalsperioden (2011-01-01 till 2014-05-01) har något förändrats. Betydligt flera artiklar inkluderas i urvalet med utgångspunkt i att dessa berört sökorden lärarutbildning och lärarstudenter. Under denna period konstrueras gruppen lärarstudenter ibland som en homogen grupp. Denna grupp tillskrivs sedan olika negativa egenskaper.

6.1 Mediabilden i relation till det förändrade rekryteringsunderlaget

Tidigare i uppsatsens andra kapitel har lärarutbildningens förändrade position i den akademiska hierarkin avhandlats. Studenter med mycket studiemeriter och socialt kapital väljer i högre utsträckning andra utbildningar. Lärarutbildningen befolkas i högre utsträckning av studenter med färre studiemeriter och mindre socialt kapital. Förändringen är störst inom lärarutbildningarna som rikta sig emot undervisning i gymnasieskolan. Dessa utbildningar rekryterade tidigare i stor utsträckning studenter med mycket utbildningsmeriter och medelklassbakgrund. Mellan urvalsperioderna har avståndet mellan dessa utbildningar och övriga lärarutbildningar minskat (Bertilsson 2014). Denna förändring är sannolikt det media vill beskriva. Bilden av lärarstudenterna och lärarutbildningen är vidare en del av ett större utbildningssystem. Att det mediala intresset för skolan i allmänhet har ökat har sannolikt ett stort förklaringsvärde när man försöker förstå varför lärarutbildningen och lärarstudenterna får mer uppmärksamhet. När studentpopulation förändras uppstår också frågor kring hur studenter med bakgrund i olika samhällsgrupper själva beskriver sin utbildning. Intervjustudier genomförda på studenter med arbetarklassbakgrund och svaga studiemeriter visar att dessa ser mer normativt på sitt yrkesval. Att dessa ser yrkesvalet som ett kall eller en mission i högre utsträckning än andra. Vidare har dessa studenter enligt en samma

intervjustudie oftare en kritisk bild av sin egen utbildning. Detta eftersom grupperna i högre utsträckning förväntar sig att bli omhändertagna och guidade genom utbildning (Hultqvist & Palme, 2006). Andra faktorer som så som försämrade arbetsmiljö och lön kan sannolikt också påverka rekryteringsunderlaget och i förlängningen bilden av utbildningen (Lärarnas riksförbund, 2011).

6.2 Tidigare forskning om media

Enligt debattskriften om televisionen av sociologen Pierre Bourdieu präglas det mediala fältet av enkla sanningar. Andra fält får anpassa sig efter den mediala logiken för att få tillträde till allmänheten genom media (Bourdieu, 2000). Bourdieus tankar bekräftas av svenska media forskare som använder begreppet sensationsjournalistik för att förstå Sveriges mediala landskap. Begreppet illustrerar skeendet då media presenterar en förenklad världsbild i syfte att sälja lösnummer eller annonser på nätet. Den tidigare forskning som jag presenterat visar att lärarstudenternas bakgrund har förändrats. Utbildningen lockar i högre utsträckning studenter med lågutbildade föräldrar och relativt svaga meriter från tidigare studier. Sannolikt är det denna förändring som materialet jag undersökt syftar till att beskriva. Med anledningen av den höga konkurrensen inom det mediala fältet beskrivs förändringen med sensationsjournalistik.

Min undersökning visar att diskurserna om lärarutbildningen och lärarstudenterna filtreras genom media. Olika typer av förenklingar präglar diskurserna. Lärarutbildningen beskrivs som en enad utbildning istället för olika utbildningar vid olika lärosätten. Utbildningen tillskrivs negativa egenskaper utan att några källor presenteras. Lärarstudenterna beskrivs på ett liknande sätt som en enad agens och tillskrivs olika negativa egenskaper. Media beskriver samma förändring som min tidigare forskning.

Forskningen styrs dock av en annan inre logik jämfört med media. Med anledning av det beskrivs lärarutbildningen som en heterogen grupp som dock inkluderar allt fler svaga studenter. Media beskriver istället samma förändring genom att tillskriva alla lärarstudenter som kollektiv olika negativa egenskaper. Skolfältet anpassas och filterats således genom media. Mycket tyder på att mediala fältet reglerar andra fälts tillträde till allmänheten. Således måste den som vill nå ut med ett budskap anpassa sig efter medias inrelogik.

6.3 Moralpanik

Tidigare i uppsatsen har forskning genomförd av Lars B Ohlsson presenterats. Ohlssons forskning visar att medierapportering ofta kan aktivera andra instanser i samhället. Rubriker som ibland är missvisande eller rentav felaktiga kan leda till att krav på t.ex. politiker

formuleras (Ohlsson, 1997, s. 42-43, 205). Denna forskning vill jag relatera till min undersökning. Till exempel finns det en möjlighet att rubrikerna och artiklarna jag undersökt kan ha påverkat eller komma att påverka skolpolitiken. En möjlighet jag ser är att olika reformer så som lärarlegitimationen eller den nya lärarutbildningen är frambringade av artiklar i likhet med de jag undersökt. Detta skulle kunna användas som ett argument för denna uppsats relevans. Om medias produktion påverkar skolan, lärarutbildningen eller läraryrket blir det enligt mig viktigt att granska den process som leder fram till artiklarna.

6.4 Talet om lärarutbildningen

Forskning av Owe Lindbergs visar att lärarutbildning i officiella dokument genom historien beskrivit som en administratörs och ledaruppdrag av en allmän karaktär. Läraren har inte setts som en specialist på samma sätt som till exempel en läkare. Istället har idealbilden av läraren handlat om att vara en allmänt god och kompetent person. Jag skulle vilja relatera detta perspektiv till mitt resultat. Resultatet visar att mängden artiklar kraftigt ökat i takt med att rekryteringsunderlaget förändrats. I takt med att lärarutbildningen rekryterat studenter som i allt oftare kommer från en svagare socioekonomisk bakgrund och med svagare studiemeriter. Har antalet negativa artiklar ökat markant. En möjlig förklaring till detta är att de nya grupperna som rekryteras till läraryrket inte passar in i den allmänna uppfattningen kring vad som är en kompetent person.

6.5 Slutsatser

Undersökningen har visat att en förändring har ägt rum i sättet de tre tidningarna beskriver lärarutbildningen och lärarstudenterna. Under 90-tals urvalet beskrivs utbildningen och studenterna sällan. I fall då dessa beskrivs är det ofta med en neutral ton. I 2000-tals urvalet förekommer orden ofta i urvalet. Vidare förekommer flera negativa diskurser om utbildningen och dess studenter. Denna förändring speglar den förändring i rekryteringsunderlaget som tidigare forskning illustrerar. Andra grupper har fått tillträde till lärarutbildningen på grund av ett ökat utbud av platser på högskolan. Dessa grupper beskrivs sakna den allmänna kompetens som enligt forskning av Owe Lindberg beskrivs som av omvärlden uppfattas som avgörande för läraren. Vidare dramatiserar och förenklar media urvalet bilden av förändringen av urvalet till lärarutbildningen.

7. Konklusion

Avslutningsvis har jag föravsikt att diskutera förenklingar och generaliseringar. Ett visst mått av förenklingar är enligt min uppfattning nödvändig för att kunna förstå och beskriva omvärlden. De flesta vetenskapliga teorier bygger på att förstå omvärlden med generaliseringar. Även media måste sannolikt använda generaliseringar och förenklingar för att läsarna ska ha en chans att förstå omvärlden. Om media eller vetenskap förenklar i allt för hög utsträckning blir dock informationen missvisande. Om man inte förenklar alls blir verklighetsbilden allt för komplex för att mottagaren ska finna den användbar. Sålunda menar jag inte att generaliseringar och förenklingar enbart är av ondo. Istället vill jag argumentera för att den som gör anspråk på att beskriva omvärlden bör balansera förenklingarna emot behovet av att spegla en vanligtvis komplex omvärld. Var denna balans hittas är förstås subjektivt och beroende på vad förenklingen har för syfte. Min uppfattning är att de material jag i denna uppsats undersökt förenklar bilden av lärarstudenterna och lärarutbildningen på ett sätt som är missvisande.

Detta vill jag problematisera. Problemet med förenklade sanningar i media skulle kunna beskrivas som ett generellt samhällsproblem. Detta illustrerar min undersökning tydligt. Forskningen som tidigare presenterats visar att lärarutbildning består av ett blandat klientel av svag- och högpresterande studenter. Detta förenklas av den mediala produktionen som istället presenterar en bild som ger sken av att majoriteten eller alla på utbildningen är svagpresterande. Den mediala logiken skapar alltså en diskrepans mellan verkligheten så som forskningen beskriver den och den sanning som presenteras för allmänheten av media. För vidare forskning skulle det vara intressant att undersöka diskursen om lärarutbildningen och lärarstudenterna påverkar studenterna vid utbildningen. Min hypotes är att denna bild sannolikt leder till avhopp. Detta särskilt bland högpresterande studenter.

7.1 Förslag på framtida forskning

Min undersökning har främst fokuserat på hur att undersöka diskurserna kring lärarutbildning. Att undersöka hur mottagaren uppfattar och konsumerar materialet jag undersökt skulle komplettera denna undersökning.

8. Källförteckning

Akademiska källor

- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2000). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Bertilsson, Emil, Börjesson, Mikael & Broady, Donald, *Lärarstudenter: utbildningsmeriter och social bakgrund 1977-2007, Prel. version*, ILU, Uppsala universitet, Uppsala, 2008
- Bourdieu, Pierre (1998). *Om televisionen: följd av Journalistikens herravälde*. Stockholm: B. Östlings bokförl. Symposion.
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik.
- Forssell, Anna (red.) (2005). *Boken om pedagogerna*. 5., [rev. och utök.] uppl. Stockholm: Liber.
- Hadenius, Stig., Weibull, Lennart. & Wadbring, Ingela. (2012). *Massmedier press, radio och tv i den digitala tidsåldern*. Johanneshov: TPB.
- Hallsén, Stina, *Lärarytelse i skolans tjänst?: en policyanalys av statliga argument för förändring*. Acta Universitatis Upsaliensis, Diss. Uppsala: Uppsala universitet, 2013, Uppsala, 2013.
- Hultqvist, Elisabeth & Palme, Mikael (2006). *"Om de kunde ge en mall": en studie av lärarstudenternas möte med lärarytelsen*. Uppsala: SEC, ILU, Uppsala universitet
- Lindberg, Owe, *Talet om lärarytelse*, Univ., Diss. Örebro : Univ., 2002, Örebro, 2002
- Lidegran, Ida (2009). *Utbildningskapital: om hur det alstras, fördelas och förmedlas = Educational capital: its creation, distribution, and transmission*. Diss. Uppsala: Uppsala universitet, 2009.
- Ohlsson, Lars, B. *Bilden av den hotfulla ungdomen, värpinger ord och förlag* 1997 Örebro
- Wadbring, Ingela (2012). *Journalistikens kommersialisering - mera myt än sanning?: innehållets förändring i svensk dagspress 1960-2010*. Stockholm: Stiftelsen Institutet för mediastudier (Sim(o)).
- Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Källmaterial

Enefalk, Hanna, *Agenda*, 2014-04-06.

Agenda, sändningsdatum 6 april 2014, Sveriges Television.

Arbetsmiljöundersökning 2011: [genomförd mars-april 2011 : en rapport från Lärarnas riksförbund]. (2011). Stockholm: Lärarnas riksförbund.

Arnstad, Henrik, *Expressen*, 1991-11-22.

Baylan, Ibrahim & Andersson, Magdalena, *Expressen*, 2014-02-20.

Dagens Nyheter, 2013-03-27.

Expressen, 2000, okänd författare, månad och dag, 2014-04-04.

Expressen, 2012-12-12.

Expressen, 2014-03-12.

Ewenfeldt, *TT Nyhetsbyrån*, 2014-04-10, 11:30.

Julander, Oscar, *Expressen*, 2013-03-27, 07:09.

Nilsson, Martin, 2013-03-27, *Aftonbladet*.

Peruzzi, Britt, *Expressen*, 2013-03-27.

Svensson, Petter, *Dagens Nyheter*, 2014-02-26.

Tidningarnas telegrambyrå, 1991-09-05, 18:30.

Tidningarnas telegrambyrå, 1992-03-16, 13:07.

Tidningarnas telegrambyrå, 1992-04-15, 13:20.

Tidningarnas telegrambyrå, 1992-12-05, 04:24

TT Nyhetsbyrån, 2014-03-13, 07:51.

Wallström, Anna-Lena, *TT Nyhetsbyrån*, 2014-05-20, 16:48.

Wikander, Peter, 2014-04-18, *Expressen*.

Internetsidor

OECD om PISA, källan till figur 1:1. Inhämtat 2014-05-01 från <http://www.oecd.org/pisa/>

Riksdagen.se. Artikel om PISA-utfrågning . Inhämtat 2014-04-29 från

<http://www.riksdagen.se/sv/Start/System/Nyhetet---arkiv/Aktuell-debatt-om-de-svenska-skolresultaten-i-PISA-rapporten1/>

Universitetskanslersämbetets internetsida. Inhämtat: 2014-05-10 från <http://www.uk-ambetet.se/>